СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 214. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 14 вересня 1932. — VOL. XL. No. 214. Jersey City, N. J., Wednesday, September 14, 1932. — THREE CENTS.

КОНВЕНЦІЯ ТКАЦЬКОЇ ЮНІЇ ПРОТИ ЗНИЖЕННЯ ПЛАТЕНЬ

НЮ ЙОРК. — Джан Сулівен, президент Федерації Праці нюйорського стейту, відкрив наради конвенції „Юнайтед Текстил Воркерс оф Америка", на яку зїхалися делеґати з 14 стейтів зі сходу і полудня. Він заявився у своїй вступній промові за негайне знесення прогибіції, висказуючи думку, що така зміна вийде на користь безробітним.

Далі обговорено справу коротших годин і днів праці, як теж потребу ревізії метод орґанізування робітництва.

Найбільшу увагу присвячено припиненню дальшого вкорочування заробітної платні. Представники юнії станули на тім, що робітництву треба повести велику спільну акцію, звернену проти обнижування платень.

ЕКСПЛЬОЗІЮ СПРИЧИНИВ СТАРИЙ ДІРАВИЙ КОТЕЛ.

НЮ ЙОРК. — Продовжуються доходження в справі експльозії, яка вибухла на кораблі „Обзервейшен" і спричинила смерть покищо вже 45 людей. Та ще досі нема вісти про яких 10 людей, котрі певно затонули. І в шпиталю деякі ранені далі ще боряться зі смертю. А з доходжень виходить, що котел, який пук, був старий і мав діри, котрі позалеплювано тому кілька тижнів цементом.

ҐЕНЕРАЛ ПРОТИ ҐЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРАТОРА Й ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Ґенерал Пелгем Ґлесфорд, суперінтендент вашинґтонської поліції, виступив з гострою критикою заяви ґенерального прокуратора Мичела в справі злочинних типів, котрі були серед ветеранів, що перебували в столиці, аґітували за виплату бонуса в готівці. Мичел подав, що серед ветеранів було 1,069 осіб з поліційними рекордами. Оту заяву повторив президент Гувер. А ґенерал Ґлесфорд каже, що це неправда, бо тільки 12 осіб між ветеранами були кримінальниками. Він каже далі, що є неправдою, будьтоби підчас побуту ветеранів у столиці зросло злочинство. Навпаки, твердить Ґлесфорд, воно зменшилося в порівнанню з місяцями до побуту ветеранів. Він каже далі, що вплив комуністів і радикальних елементів був дуже малий, бо тих елементів було дуже мало. Він теж твердить, що був проти висилання війська проти ветеранів.

У відповідь на те подав департамент справедливости, що Ґлесфорд жадав помочі війська, не можучи дати собі ради з ветеранами.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ОЗЛОБЛЕНИЙ.

ПОРТЛЕНД (Ореґон). — Вже зїхалися делеґати ветеранів на конвенцію Американського Леґіону. Коли дізналися про заяву Гувера в справі кримінальних елементів серед ветеранів, то почалося між ними таке негодовання на президента, що буде дуже важко провалити резолюцію, яка буде предложена на конвенції з наганою, зверненою проти президента.

АРҐЕНТИНА ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинський міністер заграничних справ заявив, що Арґентина приступить незабаром знов до Ліґи Націй, щоб там успішніше боротися за унезаконення війни.

НОВИЙ МЕЙОР НЕ ЖАРТУЄ.

НЮ ЙОРК. — Новий мейор, Джозеф Мек Кі, усунув з уряду Томаса Дваера, комішенера публичних торговець, за те, що він не знайшов пляну, щоби міська торговля у Бронксі сама себе оплачувала. Цей його крок є вислідом його змагань до пороблення ощадностей за всяку ціну.

Мейор теж спротивився тому, що Рада зарядила вибори мейора на день 8 листопада. Він каже, що ця ухвала є незаконна, та що він має урядувати цілий рік. Справа опинилася в суді.

Мейор теж заявив, що не хоче навіть слухати про те, щоби підвищати пятьцентову належитість за їзду собвеями.

НЕ ДАЮТЬ ГРОШЕЙ НА ВИБОРИ.

ВАШИНҐТОН. — Якось цього року не спішаться давати грубші жертви на виборчу кампанію. Як републиканці так і демократи не зібрали на вибори навіть десятої частини того, що зібрали були минулої виборчої кампанії.

БЕЗРОБІТНІ НАПАДАЮТЬ НА СКЛЕПИ.

ТОЛІДО. — Понад 300 безробітних напали на ґросерню та забрали споживчі артикули. Поліція була безрадна. До поважніших терть не прийшло, тільки одна жінка дала одному полісменови пощочину, коли він хотів відобрати їй мішок з мукою.

ФАРМЕРИ ДАЛІ ПІКЕТУЮТЬ.

СУ СІТИ. — Хоч президент „Фармерс Ґалідей Асосіейшен" твердить, що пікетування припинене, громади фармерів стоять по дорогах і далі не допускають живого товару до міста.

БІДНИЙ КАНЦЛЕР.

Померший недавно довголітній канцлер Австрії, о. прелат Зайпель, не лишив ніякого маєтку, бо жив бідно. Своє завіщання написав на малій картці. В цьому завіщанні бувший державний канцлер записав одиноке майно, яке мав, велику бібліотеку, одному монастиреви в Австрії.

БАНДИТИЗМ.

До хати Мартина Пририса в Лісівках, пов. Дрогобич, дісталися в ночі бандити і почали добуватися до скрині. Почула їх мати господаря і наробила крику. Тоді зірвався з ліжка Пририс і кинувся до вломників, однак один з них стрілив з револьвера і ранив господаря тяжко в голову. Бандити втікли. — На дорозі коло Дзвиняча, пов. Надвірна, знайшли тяжко побитого господаря Федора Княжевича, що вертався зі Станиславова до Порогів. В ночі напали на нього бандити й, побивши, вкрали йому торбу з грішми.

ДАРЕМНЕ ГЕРОЙСТВО.

В хаті Насті Дембицької у Звинячі, пов. Чортків, вибухла пожежа, якої сусідам не вдалося вгасити. Тоді хтось крикнув, що в хаті знаходиться дитина. Почувши це, маґістер прав Іван Сирота, що перебував у селі на вакаціях, скочив за дитиною до хати. За хвилину перебився крізь горіючі бальки, вирвав вікно і вискочив на солому, що також горіла. Попікся при тім так небезпечно, що в тяжкім стані мусіли відвезти його до чортківського шпиталю. Після геройського вчинку Сироти показалося, що дитину ще передтим забрала з хати одна сусідка.

ЧОТИРОКРАТНО ПЕРЕЇХАНИЙ САМОХОДОМ.

На шосі коло Брацлава (Виленщина) упав через неосторожність мешканець того села, Болеслав Абрам, під вантажне авто і згинув на місці. Опісля переїхали його ще три вантажні авта, що везли дерево, й перемінили його на масу до непізнання.

КОЛИ ДІВЧИНА ХОЧЕ ВИЙТИ ЗАМУЖ.

Антонина Новосад, служниця у Львові, познакомилася з якимсь Яном Пшиялковським, що обіцяв з нею оженитися й позичив від неї 200 зол. на кошти вінчання. За кілька днів прибіг до неї другий знайомий, якийсь Борковський, і сказав, що Пшиялковського арештували, але можна його викупити квотою 300 зол. Антонина повірила і дала йому потрібні гроші. За кілька днів прийшов до неї якийсь незнайомий, що представився як Радомяк, і повідомив, що також Борковського арештували, коли хотів перекупити вязничну сторожу, одначе, як дати 500 зол., то обох випустять на волю. Легковірна дівчина дала ще 500 зол., будучи певна, що нарешті побачить нареченого. Однак минув довгий час, а ніхто не показувався. Аж тепер зміркувала, що впала жертвою рафінованих мантіїв, і дала знати поліції. Незабаром поліція арештувала всіх трох ошуканців, з яких перший на ділі називається Ян Белін, другий Маріян Яворський, а третій Владислав Ковальський

ТРАҐІЧНА ПОГОНЯ ЗА БАНДИТОМ.

Війт села Ґасендорф, пов. Дрогобич, Людвик Юзвяк, довідався, що в недалекому лісі укривається Едвард Гаврилів, небезпечний злодій зі Львова. Повідомив про це постерункового Олександра Краєвського й оба вибралися верхом до ліса. Нараз кінь, на якому їхав війт, сполошився і копнув постерункового так сильно, що він упав на землю і розбив собі голову об дерево. Краєвського відвезли в безнадійному стані до дрогобицького шпиталю.

ЗВІРСЬКІ КОНКУРЕНТИ.

Купець Рубін із Залоботова у переїзді через Жабє заночував у тамошній коршмі. Коні вмістив був у стайні. Нічю незнані люди закралися до стайні та повтинали язики тром Рубіновим коням. Коні жиють, та чи довго видержать, невідомо. Поліція шукає злочинців. Як виходить зі слідства, того огидного злочину допустилися Рубінові конкуренти.

РОСІЙСЬКИЙ АРСЕНАЛ У ХРИПЛИНІ.

Люди з Хриплина (пов. Станиславів) повідомили поліцію, що в їх селі закопали Москалі при відвороті в 1917 році багато муніції. І дійсно відкопали там 30 ручних гранат, 30 запальників до ручних гранат, около 8,000 штук крісових набоїв і 400 димових свічок для ослони. Гранати й запальники піротехнік висадив у повітря, крісові набої відіслали до складу військової муніції, а свічки назад закопали, бо не надаються для вжитку.

ЗЛОВИЛИ МАСОВОГО ПІДПАЛЯЧА.

Від довшого часу підпалював хтось у Берліні школи та церкви. Щойно тепер арештували 21-літнього бувшого шофера, Фенстера, як закрадався до діточої захоронки. Він зізнав, що з безробіття розхорувався на нерви. Щоби, мовляв, ратувати нерви, став підпалювати. Впав на цю думку, як в одній школі побачив багато паперів і актів, а в кишені мав сірники. Тоді то почав серію підпалів. Загалом підпалив 26 шкіл і церков. У його хаті знайшли пятьдесять ключів ріжних берлінських шкіл.

КРОВАВИЙ НАПАД НА ЗАБАВІ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ".

Дня 7 серпня ц. р. над ранком підчас забави в читальні „Просвіти" в Бані Котівській, пов. Борислав, брати Гук при помочі Міньова та Сокульського напали на Івана Ґерляха та завдали йому кільканацять ран ножами. Раненого відвезли до шпиталю в безнадійному стані. Сокульського арештували. Інші втекли. Причиною нападу була особиста пімста.

СТРАШНА БУРЯ НАД ІТАЛІЄЮ.

Над північною Італією перейшли нагальні бурі. Буревій заподіяв у Міляні великі шкоди, схоплював у повітря дахи, залізні каварняні столики, віконниці і т. п. Між іншим вирвало з корінням старезний лібанський кедр у Ботанічному Саді. Кедр цей мав коло 300 літ, був високий 40 метрів, а в промірі мав 4 метри.

ПІДГОТОВКА ДО ОСІННИХ ЛИПСЬКИХ ЯРМАРКІВ.

Під теперішню пору ведеться підготовка до липського осінного ярмарку. На цьому ярмарку буде влаштована окрема вистава реклями навіть для малих підприємств. Виставу влаштовують уже з осени 1930 р. і чим дальше, її поліпшують.

Разом з липськими торгами відбудеться в Липську також і спеціяльна реклямна вистава всяких предметів, що їх додається до купленого товару в ціли реклями, як от малі діточі бальоники, календарі, нотеси ітп.

Окремо буде влаштована вистава віконних реклям у крамницях. На це звертається тепер дуже велику увагу, бо купці помітили, що добре влаштована вистава товарів у вікнах крамниць притягає можливо більше публики, ніж інші роди реклям. Розуміється, що такі декоровані віконні вистави мусять бути не дорогими, переглядними та відповідати естетичним вимогам, а при цьому всьому притягати глядачів і робити з них покупців.

ЗЛОДІЇ В КАСАРНІ.

Невідомі злодії закрали зі старшинського павільону 10. дивізії таборів у Перемишлі чимало річей старшин, як білля, револьвери, фотоґрафічні апарати, портфелі й готівку. Все те спакували до старшинських валіз і незамічені вийшли. На касарнянім подвірю є варта всю ніч.

БУРЯ НАД БЕРЕСТЯМ.

Над Берестям над Бугом перейшла нагальна буря. Кілька домів у місті знищені. Буря зірвала дах з костела. В селі Залуче грім убив трох людей.

НОВІ НІМЕЦЬКІ ПЛЯНИ.

Велику сензацію в політичному світі викликало повідомлення париського часопису „Ліберте" про такі німецькі пляни:

Австрія має бути прилучена до Німеччини й столиця сфедерованої держави перенесена до Відня. Берлін стане промислово-торговельною столицею Европи і відограє таку ролю як Ню Йорк, а Відень був би Вашингтоном.

Новий уряд оголосить версайський трактат неістнуючим, уведе загальну військову службу й покличе до війська цілу армію безробітних. Фон Папен стане амбасадором у Парижі.

Перевівши ті пляни, уряд сфедерованої Німеччини приступить до зліквідування німецько-польського непорозуміння, не жахаючись навіть дуже драстичних посунень.

Крім того „Журналь де Деба" запевнює, що ґен. Шляйхер ділає в змові з Гітлером. Новий німецький кабінет сформується за кулісами і в його творенні беруть участь Гінденбурґ, ґен. Шляйхер і фон Ґайль. Частина католицького центру заявляє готовість співпраці з Гітлером і ґен. Шляйхером, які разом з Гінденбурґом є за привернення престола Гогенцолернам.

ЗАГАДОЧНЕ САМОГУБСТВО.

В лісі коло Зубрі під Львовом застрілився 27-літній студент прав, Станислав Яблонський, занятий у канцелярії одного львівського нотара. Справу вяжуть з неправильностями, викритими владою в нотаріяльних канцеляріях.

ПОЛІТИЧНЕ ЗАМІШАННЯ В НІМЕЧЧИНІ

ПАРЛЯМЕНТ РОЗВЯЗАНИЙ, АЛЕ ВІН НЕ ПРИЗНАЄ РОЗВЯЗАННЯ.

БЕРЛІН. — Внутрішня ситуація в Німеччині перемінилася зовсім за одну добу. Одного дня виглядало, що уряд не буде навіть потребувати розвязувати парляменту, щоби правити краєм, а на другий день уряд розвязав парлямент нагло серед таких умовин, що парлямент не хоче признати розвязання.

Сталося це все зовсім нагло, коли до президії прийшло внесення дати урядови вотум недовіря. Внесок вийшов від комуністів, але уряд зрозумів цілу небезпеку для себе, бо знав, що з комуністами можуть піти національні соціялісти, які тепер ненавидять уряд більше від комуністів. Тому уряд доручив президентови парляменту декрет про розвязання парляменту. Та предсідник парляменту, самий з партії національних соціялістів, не прочитав декрету сейчас, а перевів наперед голосування над внеском про довіря. При цьому голосуванню уряд дістав усього 32 голоси, тоді як проти нього було 512 голосів.

Подаючи до відома вислід голосування, президент палати заявив, що парлямент не може вже тепер уважати кабінет та Папена за посередника між парляментом і президентом републики. Тому й декрет про розвязання парляменту , виданий кабінетом Папена, не є правосильний. Значить, парлямент радить далі.

Уряд же стоїть на становищи, що його декрет мав бути прочитаний сейчас по дорученню його президії, що не прочитиння його було нарушенням закона, що парлямент був розвязаний мимо не читання сейчас, коли декрет був би прочитаний, якби він був прочитаний після припису, а тимсамим парлямент тепер не радить і незадовго мають бути розписані нові вибори.

У цей спосіб дві ворожі собі сторони в німецькій політиці станули на двох протилежних становищах, між якими нема ніякого компромісу. Справу може вирішити тільки суд, та заки справа опреться об суд, її треба вирішити практично, бо тимчасом партії, що станули на становищи предсідника парляменту, будуть відай старатися відбути засідання парляменту мимо розвязання, а уряд буде примушений членів цього парляменту арештувати або розганяти.

Вибори відбудуться або 13 або 20 листопада.

ҐАНДІ ГРОЗИТЬ МУЧЕНИЧИМ САМОГУБСТВОМ.

ЛОНДОН. — Магатма Ґанді, провідник індійських націоналістів, повідомив анґлійський уряд, що він збирається поповнити самогубство для протесту проти анґлійської політики супроти касти „недоторкальних". Каже він, що відступить від свого наміру заголодитися постом лише тоді, як Анґлія відкличе свій плян виборчих прав для Індійців, після котрого каста „недоторкальних", крім загального голосу, мала би мати ще осібний голос у спеціяльній своїй курії.

Заява Ґандія наступила після довгого листування між ним і премієром Мек Доналдом, в котрій премієр хотів переконати Ґандія про добру волю Анґлії. Але це все до нічого не здалось і тепер Ґанді повідомляє Мек Доналда, що він починає заголоджуватися дня 20 вересня. Всі анґлійські ґазети відносяться до погрози Ґандія дуже відємно.

АДВОКАТИ ПРОСЯТЬ ПОМИЛУВАТИ ҐОРҐУЛОВА.

ПАРИЖ. — Президент Франції Лебрен приняв на довшій авдієнції адвокатів Москаля Ґорґулова, що застрілив президента Думера. Адвокати просили президента перемінити засуд смерти на довголітню вязницю. Вони покликувалися на оречення лікарів, що засуджений є божевільний та що його жінка має незадовго мати дитину. Президент Лебрен слухав адвокатів цілих 45 мінут, але не завдав їм ні одного запиту, ні не дав по собі пізнати своїх почувань. Загально догадуються, що уряд постановив уже виконати присуд смерти. Ґорґулов був би тоді ґільотований (машиною „ґільотиною", придуманою в часі великої французької революції) в середу рано.

ВЕЛИКА БУРЯ В КИТАЮ.

ШАНҐГАЙ. — Тимчасову столицю Китаю, Лоянґ, навістила в понеділок сильна буря. Вітер позривав багато дахів і повалив багато домів. Під румовищами загинуло багато людей. Вітер виривав дерева з корінням. Всі вулиці були залиті водою.

Околицю Лянчова, 70 миль на схід від Лоянґ, навістив землетрус.

ФРАНЦІЯ Й НІМЕЧЧИНА ЗНОВ ЗЧЕПИЛИСЯ ЗА РОГИ.

ПАРИЖ. — Франція подала до публичного відома свою ноту у відповідь на німецьке домагання дозволити на узброєння. Франція відсилає Німеччину до Ліґи Націй, а рівночасно остерігає, що не дозволить назад їй амілітиризуватися.

Німецький уряд уже дав до зрозуміння через публичні заяви премієра радіом, що Німеччина ніколи не пристане на те, щоби її засуджено на безборонний стан.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРО СЬОГОДНІШНЮ АМЕРИКУ

Недобре з Америкою. Не тільки з економічного боку, але й з релігійного, духового й політичного. До такого переконання прийшов Морис Маркі, перебувши 16,000 миль дороги, звідуючи ріжні місцевости Злучених Держав та приглядаючись тому, як тут люди жиють.

Він каже, що нарід стратив довіря до своєї влади. Але боїться революції, бо має перед очима страхіття совєтської влади в Росії. На його думку, Американці відносяться зі скептицизмом до таких кличів як рівність, самоврядування чи змога влаштувати собі щасливе життя. Це, кажуть, фрази, заховані тепер тільки для бесідників, що мають промовляти в день Четвертого Липня. Через те все загал почуває себе непевним, зденервованим, без цілі, та жде нетерпеливо на якийсь провід, який вичистив би хаос і започаткував нове життя.

Другий письменник, і то світової слави, Вен Люн, вернувшися з подорожі по Европі, є того переконання, що банкирі й теперішня влада завели Америку в сліпий кут. Бо нема тут місця для найздібніших, коли слабодух може без скрупулів випхати сильного. Індивідуалізм Гуверової адміністрації, каже Люн, довів в економічнім житті до свободи, але такої, що одиниці побдали за себе, а решта опинилася в „бредлайнах". Влада подає час від часу знеможеному суспільству аспірину, але аспірина тільки знечулює біль, а хороби не лічить. Та Люн певний, що загал таки чогось підучився підчас цеї депресії; тільки провідники мало з неї скористали. Загал пізнав, що ми жили розтратно й по дурному, бо многі вдивлялися в такого Джімі Вокера, як в ідеал. Їм імпонувало, що Вокер зміняв кілька разів денно убрання, а мав їх сотками, забуваючи, що в життю є далеко цікавіші й важніші річи.

Але назагал, каже Люн, це є дуже цікаві часи, в яких жиємо. Бо ми є свідками надзвичайних подій у світі. І хоч як тут в Америці тепер тісно жити, і хоч як Ню Йорк є погано адміністрований, то всеж таки тут ще краще жити ніж в Европі. Вправді в Ню Йорку є тільки 3% інтеліґентних людей, але вони є справжніми інтеліґентами, людьми приємними у співжиттю, неупередженими і з широким світоглядом. І таке можна сказати про цілу Америку. Навіть у Ґренд Репидс можна говорити про те, що хочеться. Америка згодом піднесеться. І прийде новий день, але не від банкирів, а від фармерів в Айові чи у Вермонті, й від людей духа, від інтеліґенції.

ТРЕТІЙ АНДРУСІВ

(Надіслана стаття).

(Докінчення)

„Підписуючи договір з Росією, мусить Польща памятати про свою власну безпеку та про ту систему союзів, на котрих та безпека опирається.— Мусимо (Поляки. — Ред.) подбати про те, щоби териториальний стан в отцій частині Европи — витворений в наслідок війни, революції та ризького договору зістав в цілости задержаний і оборонений. І в тім лежить жерело нашого (польського. — Ред.) союза з Румунією. Воно не позволяє нам на ведення російської політики з поминенням життєвих інтересів нашої союзниці. Румунсько-російські переговори про пакт неаґресії не зістали ще покінчені. Заходять именно поважні трудности в знайденню відповідної формули пакту помимо спору за Бесарабію. Завданням Польщі є допомогти Росії і Румунії довершити це діло, без котрого і договір про ненапад між Польщею і Росією тратить богато на своїй вартости".

Так пише про пакт неаґресії вшехпольська „Ґазета варшавська" і тому послухаймо для рівноваги і цього, що говорить про те саме консервативний і бебецький краківський **„Час"**.

„Польська суспільність приймає вістку про підписання польсько-совітського договору про ненапад без одушевлення, однакож з почуттям полекші. Він повисен дати нам **забезпечення наших східних границь.**

Головсе значіння цього договору, наскільки можна числити на його льояльне додержання, полягає на тім, що він розвіває надії німецьких націоналістів на поміч зі сторони Совітського Союза вразі нападу Німеччини на Польщу. Ціла німецька політика супроти Польщі від часу договору в Рапальо опиралася на ту передпосилку. Тому вже перша вість про польсько-совітський договір викликала в **Берліні занепокоєння** і навіть обурення. Тепер німецький уряд мусить числитися з доконаним фактом, а це може вплинути на злагіднення польсько-німецьких взаємин".

Що Берлін з того пакту не є вдоволений — це річ певна, але і **Франція,** та опікунка Польщі не дуже ним одушевляється. І так **„Журналь де Деба"** пище: „Заключення цього роду договорів з московським урядом видається нам **непотрібне.** Непотрібне тому, що коли пакт Келоґа, котрий Совєти підписали не має для них жадного значіння, то також новий договір не матиме ніякої вартости... Боїмося, чи Варшава не обманює себе щодо вартости зобовязонь, принятих радянським урядом".

Півурядовий знову **„Тан"** пише у вступній статті:

„Підписання договору про ненапад **заскочило міжнародну опінію,** бо вона сподівалася що підписання цього договору буде узалежнене від заключення подібного договору між Совєтами і Румунією".

Річ очевидна, що той самовільний в очах Румунів крок Польщі **найбільше власне Румунію занепокоїв,** бож ті дві держави найважніші взаїмно для себе союзники, бо безпосередні сусіди. І так пише ліберальний **„Адверуль":**

„Навіть з комунікату румунського міністерства заграничних справ видно цілком **узасаднене занепокоєння,** яке огорнуло румунську опінію супроти поступовання Польщі. Не можна заперечити, що підписанням цього договору наражено поважно традиційну приязнь і довіря між обома народами".

Одному польському журналістови заявив **румунський президент міністрів,** що він всеж таки сподівається, що **Польща** того договору про ненапад заключеного з Совєтами **— не буде ратифікувати** (не потвердить ухвалою свого сойму).

Тому ґазетникови витолковано в румунськім міністерстві справ заграничних, що подібного договору про ненапад не могла Румунія заключити з Совєтами тому, бо не могла знайти відповідної формули.

Зрозуміємо це, коли зважимо становище Румунії в справі бесарабській.

Отже Румунія коритаючи з революційної заверухи в Росії зайняла ще в 1917 році насильно Бесарабію, а перевівши в ній на свій „румунський спосіб" вибори до „Краєвої Ради", наказала їй ухвалити **прилучення Бесарабії до Румунії,** що і сталося дня 24. січня 1918 (то є два дні по проголошенню в Києві української державної соборности). А треба знати, що в Бесарабії живе **понад один міліон Українців,** і що вона борше чи пізніше мусить бути прилучена до Великої Соборної України.

Але тої вимушеної ухвали большевики, яко фактичні пани Росії чи там Совєтського Союза — не признають і тому дипльоматичних зносин з Румунією не удержують.

Навпаки — в Букарешті сидить і досі старий (ще з 1913 року!) царський посол (польського походження) Козел Поклевський, котрий і досі бере участь у всіх дипльоматичних парадах і приняттях, яко російський амбасадор.

Румунський уряд каже, що для нього є справа Бесарабії оконечно полаґоджена. Але большевицький уряд стоїть на цілком противнім становищи — отже є річю очевидною, що серед тих відносин є **„знайдення формули"** для пакту неаґресії поміж ними — цілком неможливе.

Польща це зрозуміла і тому, без огляду на Румунію — заключила з Совєтами на власну руку пакт неаґресії. А що з нього може вийти — про це вже — скажім по польськи: „Богове рачон вєдзєць".

(Конець).

Юрій Горовенко.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітнього апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Кождий сотик, кождий датої
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За липень і серпень 1932).

I. ПРИХІД:

З переносу		$ 52.76
Прихід у липні й серпні		964.61
Разом		$1,017.37

II. РОЗХІД:

а) **Висилка до краю:**		
1) На боєву акцію	$425.00	
2) На Лемківщину	125.00	
3) Рідна Школа	100.00	
4) Інваліди	100.00	
5) Політичні вязні	50.00	
6) На памятник І. Франка	50.00	
7) Голодуючим на Гуцульщині	35.00	
8) Письменникам	25.00	
9) Висилка грошей і письм	6.35	$916.35
б) Удержання канцелярії за два місяці		25.00
Разом		$941.35

III. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$1,017.37
Розхід	941.35
Остається в касі Обєднання з кінцем серпня 1932 р.	$76.02

Обєднання Українських Організацій в Америці.

Протестуймо

АЛЕ З УСПІХОМ. ЗНАЧИТЬ ЗБИРАЙМО МАТЕРІЯЛЬНУ ДОПОМОГУ ДЛЯ ЖЕРТВ КРІВАВИХ ПОДІЙ НА ЛЕМКІВЩИНІ И НА ПОЛІССЮ И ІНФОРМУЙМО ПРО ПОЛЬСЬКІ ЗЛОЧИНИ АМЕРИКАНСЬКУ ПРЕСУ.

КУПИВ ЖИДА.

По селах довкруги Варшави кружляли чутки, що є Жиди, які продають себе за невільників. Селянин Мацей Войдала купив собі від свойого кума Дидельського такого Жида-невільника за ціну 300 зол. на пять літ. Контракт купна підписав також Жид-невільник, який зобовязався працювати 16 годин на добу, мало істи та бути послушним свойому господареви. По зладженні формального контракту Войдала заплатив Дидельському 300 зол. і взяв невільника з собою до хати. Та вже на другий день пейсатий невільник кудись зник. Згодом вийшло на верх, що Дидельський до спілки з Жидом обманув Войдалу. Справа опинилася в суді. Маркантна картина: під боком великого міста жиють такі темні люди.

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО НА МАКІВЦІ.

В дні 7. серпня ц. р. відбулося традиційне величаве свято на могилах Укр. Січ. Стрільців на Маківці.

Цьогорічне свято було доказом, що ця славна гора закріпила своє символічне значіння в українському народі. Тисячі народу зібралися на Маківці, щоби пошанувати память тих, що віддали своє найцінніше, бо молоде життя. Не спинила паломників лиха погода, не спинили дощі, ані виливи гірських потоків, не спинили болота, ані невигоди в дорозі, як недостача харчів і нічлигів. Прийшли пішки люди зпід Надвірної, Рогатина і Перемишля, які робили ногами по 150 км.; були підводи з околиць Жидачева і цілого Підкарпаття, які їхали по 2 і 3 дні в дощі і болота, щоб тільки діпняти тої верщини гори, яку діпняли наші лицарі, котрі пішли на оборону рідньої землі.

Могили на Маківці гарно упорядковані: на середині кладовища величавий березовий хрест, над яким повіває жовтоблакитний прапор, а на хресті 2 вінці — один терновий, а другий з червоної калини. На хресті таблиця з написом: „Спіть, хлопці, спіть, та про волю України сніть".

Довкола окружили могилу кілька тисяч народу — головно молоді. На середині кладовища поставлено полевий вівтар, а побіч почесна варта нашого студентства та 2 хори: один з Конюхова, другий з Гірного. Три священики правили Службу Божу, а відтак до панахиди стануло їх 7. Прекрасну патріотичну проповідь виголосив священик зі Львова, о. Горчинський, а від Т-ва охорони воєнних могил п. Устіянович. Відспіванням січово-стрілецьких пісень покінчено величаве свято.

Вже кілька літ наш нарід святкує річницю поляглих у бою на Макінці членів Українських Стрільців. Це свято з року на рік стає щораз популярніше.

Маківка стає центром не лише паломництва віруючих Українців, але стає вона осередком, довкола якого наростає леґенда про Велитнів.

Гріш, що даш на рідні школи,
Не пропащий гріш ніколи.
Вернеться, зросте він згодом
В міліони між народом.
А віддасть його Вкраїні
Молоде те покоління,
Що у рідній вчилось школі
Добувати долі-волі.

У ПЛАСТОВОМУ ТАБОРІ.

(2)

Може перший раз зійшлась до купи пластова молодь — сини всіх земель українських! І сини степів Наддніпрянської України, і сини землі князя Осмомисла, а навіть двоє нащадків кубанських козаків (вправді тільки дві козачки). Всі вони прийшли цього літа в пластових одностроях із чужої землі погостювати на лоні рідної природи, в землі князя Коріятовича!

До молитви! — І сто кільканадесять голов похиляється. Почесть дай! Гимн! — падуть короткі накази. Все випрямилося, три пальці біля капелюха віддають почесть національному прапорови, а з сотки грудей лунає гимн пластовий, гимн радости, гимн життя.

Вітер лопоче, грається жовто-блакитним, а, він неначеб підносився силою звуків пісні на щоглу.

„До нас шумить зелений бір,
В лісиж, поля, до вільних [гір..."

з притиском вимовляє, співаючи там, на лівому крилі дівочих рядів, мале гуцулятко з Верховини. Мертві скелі шуміли б, почувши такий щирий спів!

„...Гартуймо наш юнацький дух,
Юнацьке гасло — воля й рух,
Ніщо нам лихо і пригоди!"—

кінчиться друга стрічка. Як правдиво й мило звучать ці слова в устах отсих там трох маленьких пластунів — новиків з Великих Лучок. Чиж не геройство це, коли ті маленькі хлопці відважуються на таке очайдушне діло — ідуть пішки в спеку 46 кільометрів до табору. А, не маючи грошей на оплату, беруть трохи муки, круп та іншого в наплечник. Все це на те, щоб заспокоїти своє святе бажання, щоб сповнити пластовий обовязок, щоб набратися в таборі сил і знання до боротьби в сірій буденщині Закарпаття. Чи не виростуть з них Леоніди, що стануть під рідні Термопілі? Українські хлопці, чи багато є між вами таких?

„...Не зломимо своїх присяг,
Веде нас гордо вільний стяг
До щастя, слави і свободи!"

голосно лунає кінець гимну. Блеск очей та високо піднесені напнуті груди сотки карної молоді вказують, що це не порожні слова.

Українське юнацтво! Чому ти не все в рядах пластових? А де не можеш, то принайменше духом!

Спочинь! — а далі йде приказ на цілий день. Ділиться працю, — на кухню, по воду, по дрова, до села, все по черзі робиться. Чи малий, чи старий — без ріжниці. Опісля розхід. Чується гамір, дзенькіт шальок і вже знову все в ряді шнурком на кухні. Сніданок. І знову пісня. Бо всі свої захоплення і жалі пластун піснею висказує. Ще задні „великі" не взяли, а мала Зірка вже своє коко випила і йде по славне таборове „репете". Одна погана сторінка табору, що скількиб чоловік не зїв, то все ще їсти хочетья. Опісля заняття. Там будують ще шатра, бо щораз то нові приходять. Зачинає бути тісно. Але ліс широкий— помістимося. Команда табору не була приготована на стільки таборовиків. Крім того, багато гостей лишилося в таборі на стало. Гостем у таборі був також посол до чеського парляменту, Ю. Гуснай, з дружиною. Його малі сини таборовиками були. Він, щоб засвідчити таборову рівність, був два дні на кухні „шміраком"*) і зварив чудові обіди. А от у кутку табора на шатрі написано „Голяр, Канада". Це один Українець з Канади також загостив до табору.

Другий гурток щось міряє мотузком — це підготовляють грище. Інші щось копають. З ліса час від часу чути протяжне „гей-руп". Це по дрова пішли і дають знати, що ще не пропали. Ще інші сидять під лісом. Там інструктор щось викладає. Найменьші провадять з провідником якісь пластові гри. Так до ½ на 11. Свисток, і всі покидають свої заняття. Тепер гри, забави та купіль для всіх, що можуть рухатися. Це найвеселіший час у таборі, звичайно, крім обіду. Приходить пів до першої і цей гамір перериває сурма. Обід. Знову шнурочком іде все до кухні, видзвонюючи ложками і шальками; знову пісня „на тему дня" — чи години:

„Знайдеться зупа фасолева,
І риж, і риж, і ще раз риж!"

Ще задні не встигли взяти, а вже знову вспоминаються за „репете". Кухарі (пластуни) не можуть усім догодити, і за це дістається їм у пісні:

„А наш кухар Анґлічина
Добре теє знає, —
Хохлю зупи тиць до шальки,
Решту сам зїдає!"

Зате „шміраки" тішаться симпатіями решти табору. Це за їхні „тяжкі муки". Ніхто не знає, яка гірка доля кухарів, тих пластунів, котрим доля чи недоля дала здібности куховарські. Ае досить, що смажиться цілий день біля кухні (таборовики це на сонці роблять), то ще й дістається їм у піснях, у викриках ненаситних таборовиків. Я також співав і викрикував „репете", але хай мені буде вільно хоч тут висловити кухарям співчуття. Опісля панує спокій у таборі. Гості сплять у холодочку, а пластуни на сонці позіхають.

Надходить година третя. Свисток. Записники в руках і все стоїть у рядах. Меньших бере один інструктор, юнаків і старших пластунів другий. Відводять у дві протилежні сторони під ліс. Старші мають звичайно якийсь виклад; пластовий виклад у більшости мусить бути веселий. Це значить, що що-десять хвилин, коли слухачі під впливом сонечка моглиб діставати сонний настрій, інструктор якимсь дотепом оживляє слухачів і провадить виклад далі. Меньші мають якусь пластову ґру, або, я це назвав би гутіркою на тему того, що хочеться їх навчити. Викладом це не можна назвати, бо, там усі викладають: новики разом з інструктором. Вже скорше підійшло би „вязанка викладів". Це також буває часом дуже весела і пожиточна хвилина в таборі, але воно залежить у великій мірі від здібностей інструктора, чи зуміє разом і розвеселити і навчити, чого треба. Після викладу буває якась праця, або гра. От наприклад гра слідження. Пластуни вчаться підповзувати чи підлазити. Цілком так, як лисиця або коти. Потім, пластунів поділено на дві групи. Одна пішла кількасот метрів праворуч берегом ліса і береже певну частину ліса, друга йде доріжкою навскісь у глибину ліса. Мусять меньше-більше виміряти собі, скільки мають піти в глибину, щоби потім натрапити на цю другу частину. Завдання — непомітно перейти крізь стережене місце. Мусять битро дивитись вперед, наслухувати, все бачити перед собою. Мусять робити кроки тоді, коли є якийсь шум, мусять поставитися в положення того, що їх слідкує, і відповідно поступати. Мусять бути холоднокровними, нерви мусять бути спокійні, залізні. Мусять бути бистроумними, скоро заключати зі спостережених явищ. Мусять думати за себе і за цілий гурток, бо тільки як цілий гурток виграв, виграна є важна і цінна. Грає і змагається гурток, загал, — не осібняк. Один за всіх, всі за одного! — Все це прикмети, які так потрібні людині в нинішньому суворому щоденному бою.

Або праця. Табор іде по дрова до ліса. На устах у них пісня, гимн „маркірантів"*) — „Лекше в могилі спочинем". Але діти природи рухливі, скорі і веселі. Уставились перед лісом у ряд — чолом до ліса. Раз, два три! — і з криком та сміхом побігли, хто скорше принесе!

*) Пластун, що помагає на кухні.

**) Ледачим, що не любять працювати.

(Конець буде)

І в горю серце тоне —
Хоч бурі віють і громи бють
Та вже не вбє нас вража лють.
Не розідять кордони.
Зійшло на нашім полі,
Бо ясне сонце вже з імли
Юнацтва тисячі зросли
У нашій „Рідній Школі".

Перші згадки в Америці про українські пісні

—o—

Мабуть першою статтею, яка появилася в Злучених Державах про українські пісні, була та, яку поміщено в літературно-науковім вістнику **"American Electic"**, vol. I, article IX, P. 332—351, **March, 1841.** Та сама статя була попередно поміщена в **"The Quarterly Review"**. Заголовок її такий: **The History and Literature of the Cossacks: Songs of the Ukraine*).**

Статя ця була написана після того, як вийшла з друку Максимовичова книжка **„Пісні України"**, видана в Москві 1834 р. Перша часть статті є посвячена історії козацтва й обіймає майже цілих одинацять сторін.

Пишучи про козаків, автор висказує жаль, що їх чужі письменники не розуміли, хоч писали про них дуже багато й то по всіх краях Европи. Він поясняє це тим, що чужинці не знали української мови, що опирали свої висновки на неточних оповіданнях мандрівників, які відносилися дуже часто ворожо до козацтва, як теж, що писали про українських козаків їхні сусіди, ворожо до них настроені. „А хто були ці козаки, — пише автор — що після упадку своеї незалежности і втрати свободи всетаки зберегли свідомість своеї національної відрубности, заховали свої обичаї й свою поезію, на це можна буде дати відповідь в майбутньому". По цім автор заглядає до історії козацтва та наводить цитати кількох польських письменників.

Англійський критик Максимовичової книжки прямо залюбився в українських піснях та глибоко перенявся їх духом. Хоч автор старанно обробив українські пісні в англійській мові, всеж таки він жалується, що **не міг затримати їх оригінальної енергії і краси**).** У першу чергу він взявся до „Дум", підчеркуючи, що це є теми, котрі надаються до співу під супровід бандури. Тому, що Українці є музикальні, їхні „Думи" прибрали характер ритмічних пінесь. Розглядаючи козацькі „Думи" він пише про них таке: "The Duma, strictly speaking is an heroic elegy, consecrated to the memory of some distinguished chief. The following, remarkable for simplicity and pathos, commemorates the death of the Hetman Swiergowski***).

When the Hetman John Swiergowski
To the Turks became a pray;
There they slew the gallant chieftain,
They cut off his head that day!
Their trumpets they blew, and his head on a spear
They set, and they mocked him with jest and with jeer.
Yonder see a cloud descending,
Ravens gathering on the plain,
Gloom above Ukraina spreading;
She mourns her Hetman slain;
Then fierce o'er the the wide plain the mighty winds blew,
"Oh answer, what did ye with our Hetman do?"

Дуже гарно звучить по англійськи й уривок з іншої козацької „Думи":

The wind is sighing, the grass makes moan,
There a Cossack dying lies;
His drooping head rests on a stone;
A banner shades his closing eyes.

His sable steed is standing near,
And at his head an eagle grey;
His claws he twists in the Cossack's hair
And fiercely eyes his human pray.

The warrior spake to the eagle grey:
"Eagle! let us brothers be —
When from my head thou hast torn away
These eyes, then go and speak of me.

Go, speak to my mother dear of me,
And, Eagle, now mark what thou must tell
To that mother dear, I no more shall see,
When she shall ask how her worrior fell.

Tell her, he warred for a chief of fame,
Who blessings shed on Crimea's land;
But oh! 'tis a mound of plain."

Знов інша пісня, "Sentrawa", передае в англійськім перекладі українське почуття й українську красу, бо переклад виходить зпід пера поетичної англійської душі****).

"The aged woman went weeping, weeping,
Sadly she made her wail;
The aged woman about her dwelling
Went mourning like an old quail.

"The young sister pluck'd the Sentrawa,
The flower for shadowing doom;
Oh, mother, what does the Sentrawa say?
Does it tell of the Cossack's tomb?"

"The Sentrawa grew in the field, my dove,
Sorrow pluck'd it and gave it to thee;
Ther is sorrow enough, for thy brother John
From the tomb cannot wakened be."

З огляду на брак місця не наводжу нічого з довгої і гарної думи „Побіг трох братів з Азова" — "The Flight of the Three Brothers from Azoff." Вона е по англійськи майстерно оброблена.

Навіть у перекладі наша пісня сяе мов брилянт. І не диво, що так захопила чужинця. А як би так наша, тут в Америці роджена, молодіж, пізнала з краси нашої поезії те, що пізнав чужинець, то певно не встидалася би рідної мови, а навпаки, вивчила би її й гордиласяб нею. Бо ось що пише англійський автор: **Those only who understand the language of the people of Ukraine can appreciate the richness of its grammaticil construction and the most countless and delicate gradation of meaning, of which the same word is made susceptible by a slight charge in the termination. The sonorous strains of these songs can perhaps best be conceived of, by imagining the ancient Greek combined with the modern Italian†).**

Друга з ряду цікава стаття, яка мае на меті популяризувати українську пісню, появилася в американськім літературнім журналі — **Lippicotts Magazine,** vol. XVI; Pp. 724—729, **в грудні 1875 р.** Заголовок її: **"Ballads and Bards of the Ukraine"††).** Авторкою була Сара Б. Вістер (Sarah B. Wister).

Авторка статті подає, що перечитала про Україну писання славного французького історика Рамбо (Alfred Rambaud) і це її спонукало до студій над українським народом. Її стаття є історичного змісту і в більшости оперта на французьких писаннях. Славного кобзаря Остапа Вересая вона описує дуже докладно, але найбільше зацікавила її постать Марусі Богуславки.

В пізніших часах, особливо в останнім десятиліттю, писалося в американських часописах і журналах дуже багато про українську пісню, а найбільше після приїзду Кошиця і його хору.

На закінчення мушу зазначити, що о. д-р Онуфрій Ковальський не лише не був перший, що старався „познайомити американський світ з історією нашої пісні", — як це писав д-р Скегар у „Свободі" з 7 вересня б. р., — але навіть не був одним з перших. Одначе праця о. д-ра Ковальського "Ukrainian Folk Songs" (1925) є цінним додатком до нашої англійської літератури.

Мій короткий очерк перших статей в американських літературних журналах про українську пісню показує, що вже майже 100 літ тому писалося в Америці про Україну й нашу культуру виявлену в українських піснях. Я не є певний, чи це була дійсно перша спроба. Вона могла бути перша або й ні. Отсе я розслідив по кількалітніх дослідах по університетських приватних і публичних бібліотеках, як також у Федеральній Бібліотеці Конґресу у Вашинґтоні. Автор книжки "Ukrainian Folk Songs" (1925) певно не знав про ці статті, бо ніде про них не згадує (навіть у замітках), а згадує інші подібні праці в бібліоґрафії.

Василь Галич.

*) Зазначую, що Американці й Англійці майже завжди пишуть The Ukraine.

**) Ст. 350.

***) Ст. 344.

****) Ст. 347.

†) Ст. 350.

††) Хайже наші „Малороссы", „Карпатороссы", „Русини" і кацапи хоч тепер протруть очи, а побачать, що вже давно й тут, в Америці, писали про наш край як „Україну".

ВІДОЗВА

Українських Установ зі Стрілиск Нових, бобрецького повіту, до своїх Дорогих Земляків в Америці.

Дорогі Стріличани!

Доля судила Вам покинути рідну землю та еміґрувати в далеку чужину.

Ви сумуєте, коли долетить до Вас вістка, що в нас станеться лихо—та радіете, коли довідаєтесь, що тут у дорогій Вам місцевости, у Ваших рідних Стрілисках Нових позіставші брати і сестри, не зважаючи на всі злидні, які переживають, несуть великий тягар народньої праці, а праця їх видає доспілий овоч.

Запевняємо Вас, що ми далекі від того, щоби самі себе хвалити — однак шлемо Вам ту радісну вістку, що за те все, що ми тут дотепер створили, не тільки не потребуєте перед ніким соромитись, але що більше, можете бути горді, бо мало є громад в нашому краю, щоби народня справа була так поставлена, як у нас.

Передовсім ділимося з Вами радісною вісткою, що якраз тепер викінчили ми величаву церкву коштом понад 10 тисяч долярів без жадної помочі, ба що більше, навіть без примусової конкуренції — лиш добровільними датками.

Щоби можна вести громадянську роботу, треба мати потрібні установи, і ми, йдучи за духом часу, створити у себе:

1) **Читальню „Просвіти"** — яка після слів голови філії „Просвіти" в Ходорові е одна з найкращих у краю — **та святкуватиме дня 18 вересня 1932 р. свій 40-літній ювилей.**

2) Ґімнастично-пожарне Товариство „Сокіл", яке від ряду літ виховує українську молодь.

3) Кружок Товариства „Сільський Господар", який учить нас новітної господарки.

4) Кружок „Рідної Школи", який переводить при кождій нагоді збірки на утримання рідного шкільництва.

5) Госп.-спож. Кооп. „Рідну Торговлю", яка достарчае нам по дешевих цінах споживчих артикулів.

6) Щадн. кред. кооп. „Українську Райфайзенку", яка вже пятий рік — оперта виключно на власних силах — збирае ощадностеві вкладки та уділяе дрібні позички членам.

7) Комітет для купна і будови Українського Народного Дому, який складається з двох делеґатів від кождого товариства — співласника купленого дому.

8) Кружок Українського Католицького Союза — якого завданням є піддержувати етику і мораль.

9) Кружок „Союза Українок", який щойно на днях розпічне свою статутову роботу ське жіноцтво.

Ось так виглядає громадянське життя в Стрілисках Нових.

Всі оті установи мають приміщення у вибудованім перед війною, а по війні викінченім домі, при торговиці, який є власністю читальні і Сокола.

Колиж показалося, що цей дім зовсім не надається своїм положенням на місце сходин для старших громадян, а ще більше не відповідає на приміщення кооперативи, постановили ми за всяку ціну дістатися до міста.

І дійсно — це, що було довгі літа лише мрією, сталося доконаним фактом—бо в цім році набули ми за 400 долярів на роздорожу т. зв. „Лінів Дім" і хоч сам будинок нічого не варта — так площа одинока для нас всіх догідна.

На цій площі думаємо побудувати великий Український Народний Дім, — поверховий у гуцульському стилю.

Щоби довершити таке велике діло, на це треба величезних фондів — і тому відзиваемось і до Вас, Стріличани, о поміч — бож усе те, що до тепер ми придбали — і що дальше задумуємо збудувати, **цеж наше спільне добро.**

Коли були кращі часи, ми самі побудували і викінчили коштом поверх 2.000 долярів дім читальні і Сокола майже без Вашої помочі — бож висланих нам на викінчення 170 долярів — коли інші громади отримували з Америки сотки, а то й тисячі, не можна зачислити як значнішу жертву.

Де ліпше жиють Стрільчани, де беться українське серце — творіть негайно комітети яких завданням буде збирати жертви на будову Українського Народного Дому в Стрілисках Нових.

Запевняємо Вас, що зложений Вами гріш буде зужитий виключно на призначену ціль, а до перегляду будуть висилані Вам час від часу якнайдокладніші звідомлення і рахунки.

Всякі письма, як і жертви просимо слати на адресу голови комітету: нач. гром. Олекси Мацькова.

Стрілиска Нові, 8 серпня 1932.

(Слідують підписи членів комітету).

Дорогі Стріличани!

Я одержав того листа від Комітету зі Стрілиск Нових, і певний, що кождий з нас поспішить з помічю тому доброму ділу, котре вже започатковано.

Всі інші місцевости зорґанізувалися тут в Америці, щоби помагати рідному селу, тільки Стріличан чомусь так тяжко зорґанізувати. Просимо всіх, щоби подали свої адреси до комітету, котрий тут зорґанізовано. Поможіть нам зібрати і вислати рідному містечку допомогу, якої ноші брати тепер дуже потребують. Просимо слати всі жертви на руки Голови „Читальні Просвіти", до Обєднання, або до нашого комітету, який є у Ню Йорку.

John Gellner,
1039 Intervale Ave., Bronx, N. Y.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Поклики: До школи! — З ріжних громад і парохій надіслано до редакції ріжні заклики, в яких повідомляється про отворення шкільного року і взивається громадянство посилати діти до школи. У всіх тих закликах подається одно й тесаме. Тому годі те все повторювати.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Перше Січове Свято.

Чорноморська Січ хоче перевести перегляд своїх зорганізованих сил. І саме для тої цілі влаштовано **Перше Січове Свято, яке відбудеться дня 18 вересня** в Орчард Гров, Фейрвю евеню, в Норт Берген, Ню Джерзі. Точна програма буде подана в оголошеннях. А тут тільки зазначимо, що на тім святі буде присутний конгресмен Гартлі, приятель Українців, який виголосить бесіду.

На Січовім Святі виступить теж „Міс Ню Джерзи", якою є наша Українка, панна С. Курк.

На святі надіємося українських ветеранів американської армії в одностроях, членів відділів О. Д. В. У. з Ню Йорку й околиці та українського пласту з Ню Йорку.

Будуть теж виголошені бесіди по українськи і по англійськи.

Отсе буде нагода до величавої української манифестації і тому треба вірити, що на тім святі побачимо маси нашого народа з Джерзи сіти, Ню Йорку, Нюарку і околиць. А це буде для Січової Організації заохотою до дальшої праці й дальшого організування нашої молоді в карні Січові ряди.

Т. Рудий, гол. писар Чорн. Січей.

ПОДЯКА.

Я нижче підписаний член відділу 10 У. Н. Союза складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза, за уділення мені запомоги в сумі 50 долярів, котрі стали мені помічю в моїй слабости. Рівнож складаю подяку урядникам 10 відділу У. Н. Союза і бажаю, щоб 10 відділ зріс на пятьсот молодих членів, а головна каса щоб зросла два рази стільки, що має тепер.

Григорій Кривоніс, член 10 від. У. Н. Союза в Орендж, Конн.

Тяжке питання.

Слідчий суддя при переслуханні: „Чи ваш приятель говорить сам до себе, коли він сам один?"

—Цього я, на жаль, не знаю, пане судя. Бо я ніколи не був при цьому, як мій приятель був сам один.

—o—

До вязниці привели нового арештанта.

— Ти скільки дістав? — питається старий арештант.

— Пять літ.

— А завіщо?

— За це, що я ограбив банк.

— Гм, а я дістав десять літ за це, що оснував банк.

МАНДЖУРІЮ КОЛЬОНІЗУЮТЬ ЯПОНСЬКИМИ... КОЗАКАМИ.

Кожен японський кольоніст дістав кріс, тисячу патронів і 50 фунтів стерлінгів. — На кожну оселю шість кулеметів і пять гармат. — Це називається „кольонізація по науковим методам".

—o—

У Японії є голод і нужда, тому зрозуміло, що дуже багато людей раді вивдістатися, куди можна, якнайскорше з своєї батьківщини. Найбільше заціkавилися кольонією Манджурією, яка своїми природними багатствами обіцює кольоністам найріжніщі можливости. Одначе японський уряд еміграцію до Манджурії здержує, бо хоче її уладити на основі точно випрацюваного пляну. Той плян, що зветься „кольонізація по науковим методам" опрацював східно-манджурський еміграційний союз, японське міністерство війни та закордоних справ на спілку з верховними органами південноманджурської залізниці. Заздань того пляну є, щоби Манджурію кольонізувати узброєними відділами бувших японських вояків, щоби там витворили повну основу японського імперіялізму.

Кожна така виправа японських переселенців до Манджурії має по 700 люда, визначних резервістів. Вони мають у наперед визначеній околиці поставити собі оселю. Кожен чоловік дістав кріс з багнетом, тисячу патронів і 50 фунтів стерлінгів. Крім того кожна виправа везе з собою шість скорострілів і пять гармат із відповідною скількістю муніції. Також будівельний матеріял і господарське знаряддя везе з собою кожна виправа. Кілька громад дістає до спілки по два легкі літаки. Всі кольоністи є у віці від 24 до 30 літ; усі нежонаті. Оженитися мають щойно в Манджурії, щоби лекше „зіллятися" з туземним населенням.

Кожен такий відділ творитиме месцеву поліцію та мусить бути все до розпорядження. Оселі мають до спілки творити „патріотичну армію", на зразок російських козаків у царській Росії.

Нова манджурська влада ручить усім тим кольоністам далекойдучі привілеї й усяку піддержку. Японський кольонізаційний союз вказує, що тих узброєних кольоністів мають передовсім ужити задля очищення Манджурії від бандитів і повстанчих загонів, щоби в Манджурії „привернути спокій та порядок". Щойно потім має відбуватися кольонізація Манджурії Японцями на велику скалю.

З ДЕРЖАВИ РІЗИ ХАНА.

—o—

Різа Хан, що вступив на перський престол у 1926 році як Різа Хан Пеклеві, відтисную на всій країні свою печать і провів новітні ідеї аж до запалих сіл. Селяни, котрі не брали поважно розпорядку, який приказує всім Персам, щоби носили пеклевську одежу й капелюх, скоро переконалися про щось іншого. Полісмен у воротах міста зі сміхом пообтинав довгі поли та порадив, щоби купили собі на базарі нову одежу.

Той припис, щоби всі носили однакову одежу не є без причини. Досі мусіли Жиди та Парзи (поклонники вогню) ріжнитися одежею від інших могамеданських горожан. Тепер нема ріжниці в одежі. Всі — Жиди, Вірмени, Асирійці, Перси й Парзи — всі вони рівні перед законом і мають однакові права. Одноцільна Персія — то мета Різи Хана.

Подібну мету має менше симпатичне загальне введення перської мови у школах. Злука діялєктів в одну мову щоправда має велике значення для торговлі та місій. Веде це, як кажуть до усунення расового фанатизму.

Рівночасно з тим поширюється можливість образування. Шкільний буджет зріс за 10 літ із 23,000 фунтів стерлінгів до 841,000 фунтів стерлінгів. У кожному більшому селі є нині народня школа, а в кожному місті середня школа. Метою влади є безплатне елементарне навчання для хлопців і загальний шкільний обовязок.

Влада видала також вказівки для визволення жінки. Жінка може тепер законно спротивитися звичаям, які обмежують її свободу. Приказ, щоби перські дівчата та жінки носили серпанок, уже упав. Многоженство, конкубінат і діточі подружа постійно відважно переслідують. Усеж дівчина пересічно виходить замуж на 13-му році життя.

В релігійних справах влада ще доволі пасивна. Зломила силу духовників, муллів і тим посередно скріпила спротив горожан колишній автократії (абсолютній владі) духовенства.

Самособой, корану й ісламського права вчать у школах і дальше. Не вчать лише того в місійних школах.

Лондонський місійний часопис: „Ди Інтернешенел Ревю оф Мішенс" твердить, що із заведенням тих реформ поширилося невірство, матеріялізм, а навіть алькоголізм.

Загальний військовий обовязок вводять щораз більше в практику. Студенти, доки ходять до шкіл, признаних державою, є вільні від військової служби на час студій, всеж мусять її відслужити.

Тому 10 літ були в Персії лише дві автомобільні дороги, які заслугували на згадку. Нині всі міста злучені разом новітніми дорогами. По всій країні можна автом їздити вигідно та відносно дешево. Дорогу, яку давніше проїхати — треба було вісімнадцять днів, перейдете автом за девять або десять годин, а літаком за дві години.

Навіть Персії не минуло безробіття. Це наслідок упадку ціни срібла та промислових виробів, що йшло рука в руку з довозом дешевого чужоземного товару. Селяни мусять дешево продавати, а дорого купувати. Тим пояснюється зріст міст і безробіття в них.

Турист (до селянина): — І у вас, дядьку, є також безробітні?

Селянин: Де там, я фурт маю досить роботи. За дня кажуть мені ходити поміж туристами, щоби робити рекляму тутешньому воздухові, а нічю я виступаю як страх у звалищах нашого замку.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (50)

Старий повів Тарзана до вікна. „Дивись", він сказав, показуючи на дивну плоску вежу, що підносилася високо понад інші части палати. „Жінка знаходиться мабуть десь у тій вежі. Але, наскільки ходить про тебе, вона може бути й на північному бігуні". Бистре око Тарзана обняло кожду подробицю вежі. Він звернувся до старого, видно вдоволений: „Звязки крови сильні. Ми є одинокі білі люди в цій долині. Може ти зрадиш мене, але я вірю, що я можу тобі довіряти".

„Як хочеш утекти", він говорив далі, „ходи зі мною". Старий потряс головою. „Ні", він відповів, „це безнадійна справа". „То бувай здоров", сказав Тарзан і, вискочивши вікном, спустився по прочитані (плющі) на дах понижче. Старець бачив, як він прокрався уважно до вежі, де сподівався знайти Ла. Потім старець обернувся та поспішив до сходів, що спускалися як драбина в середині кімнати, балакаючи до себе диною мовою.

Яку годину опісля Тарзан дістався на дах вежі. На ньому було багато отворів, закритих заслонами. Він відсунув на бік одну з них, поглянув уважно вниз та спустивсь у велику, пусту кімнату. До нього знов долетіли звуки життя, а повітря наповнилося дивним запахом кадила. Це було нещастям для Тарзана, бо через те він не міг своїм нюхом відкрити присутности Гоманґана, що стояв за одною з тих заслон. Він слідив за Тарзаном з забобонним страхом.

Знайшовши сходи, Тарзан став уважно спускатися по них. Як лиш Тарзан пропав з його очей, Гоманґан скоро кинувся до втечі. На четвертому заступі сходів Тарзан нагло наткнувся на величезного раба, узброєного списою. Зі здивуванням дивився чорний, як Тарзан легко скочив зі сходів. Нарешті він добув зі себе мову. „Шукаєш білої жінки, своєї подруги?" — він спитав. „Я знаю, де вона схована. Ходи за мною". Як міг Тарзан йти за людиною, коли не знав, чому вона каже йому йти? І як цей чоловік попав на дорогу